

7.2 Mindaugas – Lietuvos karalius ir kūrėjas

Duoklė – įvairių maisto produktų ar daiktų atidavimas savo valdovui, kunigaikščiui.

Kunigaikštis – karo vadas ir žemės (tam tikros teritorijos) valdovas.

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė (LDK) – karaliaus Mindaugo sukurta valstybė, kuri gyvavo nuo XIII a. iki XVIII a. pabaigos.

Misionierius – dvasininkas, vienuolis atliekantis misionijas, žygius. Misionieriai keliaudami siekė platinti krikščionybę ir krikštyti pagoniškus kraštus.

Ordinas – vienuolių krikščionių organizacija. Vykdydama žygius į įvairius kraštus platino krikščionybę. Lietuvos pašonėje XIII a. įsikūrė Kalavijuočių ir Kryžiuočių ordinais, jie buvo nuožmūs Lietuvos priešais.

Popiežius – aukščiausiasis krikščionybės dvasininkas, Romos katalikų bažnyčios vadovas.

Valstybė – tam tikroje teritorijoje gyvenanti žmonių grupė, turinti vieną valdžią.

1. Perskaitykite tekstą apie Lietuvos valstybės susikūrimą ir atsakykite į klausimus.

Po pirmojo Lietuvos paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 1009 m. Lietuva dar nebuvo viena valstybė. Jos teritorijoje, kaip jau anksčiau sužinojote, gyveno skirtingos baltų gentys. Kiekviena gentis turėjo savo valdovus, dar vadinamus kunigaikščiais. Tuo metu baltų gentys buvo pagoniškos, todėl Romos popiežius dažniau pradėjo rengti kryžiaus žygius iš aplinkinių valstybių, kurios jau buvo apkrikštytos ir tapusios krikščioniškais kraštais. Lietuvių genties žmonės jau nuo IX a. pab. susidūrė su misionieriais, kurie keliavo, siekdami apkrikštyti kraštą. Grėsmę kėlė ir kaimyninės šalys. Atsilaikyti, apginti ir įtvirtinti savo teritorijos ribas nebuvo lengva. Vis labiau darėsi aišku, kad atskiroms teritorijoms ir jų valdovams nesivienijant, bus sunku įveikti priešus, todėl 1219 m. lietuvių kunigaikščiai pasirašė taikos sutartį su kaimynine Voluinės kunigaikštyste. Tarp sutartį pasirašiusių lietuvių kunigaikščių buvo paminėtas ir Mindaugas. Jis, matydamas augančias grėsmes ir pašonėje įsikuriančius kryžiuočių ir kalavijuočių ordinus, ėmėsi žemių sujungimo proceso. Mindaugas buvo narsus, gudrus valdovas, todėl jam pavyko suvienyti lietuviškas žemes ir taip sukurti Lietuvos valstybę, dar vadinamą Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste. Pirmieji Lietuvos valstybės gyvavimo dešimtmečiai nebuvo lengvi. Mindaugas žinojo, kad tik krikštas gali išgelbėti jauną šalį nuo priešų puldinėjimų ir trumpam įtvirtinti taiką šalyje, todėl kreipėsi pagalbos į Romos popiežių Inocentą IV. 1251 m. Lietuvos valdovas Mindaugas su savo šeima buvo pakrikštytas. Praėjus vos keliems metams po krikšto, 1253 m. liepos 6 d., Mindaugas, manoma, Vilniaus katedroje buvo vainikuotas Lietuvos karaliumi. Mindaugui tapus pirmuoju ir vieninteliu Lietuvos karaliumi, Europos šalys kartu su popiežiumi pripažino Lietuvos karalystę, o liepos 6-oji tapo Lietuvos valstybės įkūrimo diena.

Pagal Tomą Baranauską, Ingą Baranauskiene, Artūrą Slapšį „Viduramžių Lietuvos viešpačiai“ ir Antanas Meištas, Ignas Kapleris „Istorijos egzamino gidas. Nauja programa nuo A iki Z“

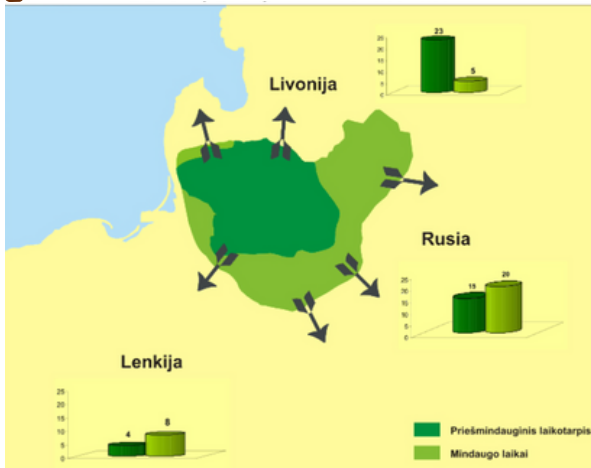
Lietuvos Karalius Mindaugas, Medalio fragmentas

1. Kaip manote, kodėl Lietuvos žemes reikėjo sujungti į vieną teritoriją?
2. Kodėl Mindaugas sutiko krikštytis?
3. Pasakykite, kuo svarbi yra 1253 m. liepos 6-oji diena?

2. Pažvelkite į iliustracijas ir atlikite užduotis.

Lietuvių žygių kryptys 1200 – 1263 m.

Mindaugo vainikavimas 1253 m. Dail. A. Varnas, 1953.

artimi giminaičiai ir sūnūs
karaliui pataria

Karalius Mindaugas

kunigaikščiai atlieka karinę tarnybą ir
atiduoda duoklę karaliui

pavaldiniai

pasirengę priimti
ir išlaikyti
valdovą. Jie pilis ir
karius

**tiesiogiai valdo savo paveldėtą
ir užgrottą iš kitų žemę**

pavaldiniai

moka duoklę.
pasirengę
statyti pilis ir
joti į karą

3. Atsakykite į klausimus:

- Trumpai apibūdinkite, su kokia istorine tema siejasi šios iliustracijos?
- Pažvelkite į Mindaugo vainikavimo iliustraciją. Kuriame mieste, manoma, Mindaugas buvo karūnuotas Lietuvos karaliumi?
- Panagrinėkite karaliaus Mindaugo valdymo schemą ir papasakokite klasės draugams:
 - Ką karalius Mindaugas valdė tiesiogiai?
 - Kas jam padėjo valdyti ir kaip?

TAI ĮDOMU! Manoma, kad karalius Mindaugas galėjo turėti net keletą pilių. Viena iš svarbiausių buvo 1251 m. rašytiniuose šaltiniuose minima Mindaugo pilis, kuri dar vadinama Vorutos pilimi (Anykščių rajone).

Pagal Tomą Baranauską „Lietuvos valstybės ištakos“

4. Perskaitykite ištrauką iš istoriko Tomo Baranausko knygos „Lietuvos valstybės ištakos“ ir į tuščias vietas įrašykite tinkamus žodžius iš lentelės.

Visuose XII a. įvykiuose _ _ _ _ _ pasirodo kaip gana silpna jėga. Jie niekada neveikia savarankiškai, tik remia Polocko _ _ _ _ _ . Bet net ir sąjungoje su jais lietuvių reikšmė nėra didelė. Visai kitokia padėtis susiklostė 1183 m., kai lietuviai savarankiškai pradėjo rengti didelio masto _ _ _ _ _ . Lietuvos _ _ _ _ _ galios išaugimą galima paaikškinti tuo, kad į Lietuvos įtaką patekusios kunigaikštystės galutinai susijungė į vieną _ _ _ _ _ .

Tomas Baranauskas „Lietuvos valstybės ištakos“

valstybę
karinės
kunigaikščius
lietuviai
žygius

5. Kūrybinė užduotis. Įsivaizduokite, kad esate paskelbti Lietuvos karaliais arba karalienėmis:

1. Tuščiamė rėmelyje nupieškite savo atvaizdą. Sugalvokite sau karališką vardą, jį užrašykite apačioje.
2. Dešinėje pusėje esančiame lape pasirinkite ir apibraukite žodžius, kurie labiausiai tinka karaliui ir karalienei.
3. Klasės draugams papasakokite, kodėl pasirinkote šiuos žodžius.

